

Felelős kiadó • Visnyei Csaba

Főszerkesztő • Fábri György

Szerkesztőbizottság • Bazsa György • Fodor István

Hrubos Ildikó • Hunyady György • Kerekes Gábor

Manherz Károly • Szabó Gábor

Szerkesztőség • Fábri István • Horváth Tamás

Kiss Paszkál • Kiss László

Nyerges Andrea • Szép Lilla

Szöveggondozás • Gönye László

Korrektúra • Skaliczki Orsolya

AZ EDUCATIO TÁRSADALMI SZOLGÁLTATÓ KHT. /
ORSZÁGOS FELSŐOKTATÁSI INFORMÁCIÓS KÖZPONT KIADVÁNYA

F E L S Ő O K T A T Á S I
M Ű H E L Y
I V

Tartalomjegyzék

FELSŐOKTATÁSI MŰHELY / 2008/4 – REÁL(IS) TOVÁBBTANULÁS

Előszó	5
Interjú	
• Minőségi tudás a gazdaságban – beszélgetés Fodor Istvánnal, az Ericsson Magyarország korábbi vezérigazgatójával és előző elnökével	7
Fókuszban	
• A felsőfokú reálképzés tényei és tétjei • Fábri György	15
• Reál rekrutációs problémák Németországban • Csekei László	25
• Miért csökken a természettudományos érdeklődés a felsőoktatásban? • H. Nagy Anna	37
• A reál továbbtanulásra ösztönző technikák • Kurkó Noémi	45
Műhely	
• Tervek, eredmények és kompromisszumok: bejutás a felsőoktatásba • Kiss Paszkál	63
Rangsorok	
• A műszaki és a természettudományi képzési terület a felsőoktatási rangsorok tükrében • Fodor Szabolcs – Kiss László	75
Vendégoldal	
• Felsőoktatási vezetők karrierútja • Forgó Melinda	97
• A Tuning projekt: oktatási struktúrák Európában • Birtalan Ilona Liliána	105
<i>Szerzőink</i>	110
<i>Illusztrációink</i>	111

Előszó

Mióta egyetem az egyetem, zajlottak a hol évődő, hol (időnként szó szerint) vére menő villongások a különböző szakterületek diákjai között. Ennél kimértebben, ám annál következményterhesebben vetélkedtek a tudományágak az elismertségért, a fontosságért, az akadémiai pozíciókért – vagy a „szellemi hierarchiában” elfoglalt helyért. Maga Immanuel Kant is indítatva érezte magát, hogy megfogalmazza értelmezését a Streit der Fakultäten ügyében – a viták azonban ezzel egyáltalán nem értek véget.

Ennek a vetélkedésnek nagy figyelmet keltő pontja volt Snow tézise az ötvenes években, amikor a természettudományos és bölcsészeti kultúra eltávolodásáról írt. Négy évtized múltán a feszültség olyannyira megnőtt, hogy a francia fizikus, Sokal egy posztmodern, dekonstruktivista blöfföktől hemzsegó álcikkkel hozta lehetetlen helyzetbe a „másik oldalt”. A kilencvenes évektől pedig a belső viták mellett a hagyományos (természet)tudományos világnézet és a tudománykritikai (bölcsész kötődésű) értelmiségi csoportok között kibontakozó *science war* hullámai voltak hatással a tudomány társadalmi (elsősorban persze intellektuális) megítélésére.

Mindezek természetesen nem okozói, inkább csak teoretikus tünetei ugyanannak a társadalmi folyamatnak, ami felismerhető a felsőoktatás szakterületi átrendeződésében is. Változó értékrend, rövid távú érvényesülési stratégiák, a teljesítményelv visszaszorulása, a foglalkoztatási struktúra tendenciái – a továbbtanulási választásokban is felfedezhető motívumok.

Mindezzel ellentétes jelenséget mutattak ki a kétezres évek közepén végzett hazai és nemzetközi empirikus vizsgálatok: valóban szignifikánsak az eltérések az egyes szakterületek társadalmi megítélésében, csak éppen a természettudományok javára. Arra a kérdésre, hogy utóbbiakkal hasonló értéket képviselnek-e a társadalomtudományok, a Tudástársadalom Alapítvány felméréseiben a kérdezetteknek csak több mit fele választott egyértelmű igennel. A tudományágak iránti érdeklődés megoszlása még dominánsabban a természet- és műszaki tudományok irányába billen, hiszen háromszor annyian vannak, akik a reáliákat tartják fontosabbnak.

Erezhető a korszellem (*Zeitgeist*) alakulásában is a kézzelfogható eredményekkel járó cselekvés, a valamiből valamit teremtő munka, a megragadható teljesítmény értékének újraépülése, túllépve a közvetítés, a kommunikálás, a menedzselés uralkodásán, de legalábbis viszonylagossá téve azt. Nincs szó persze arról, mintha a klasszikus korok romantikus dolgozó kapitalizmusát vagy a rusztikus kétkezi erőfeszítéseket állítanánk szembe az eltunyult pénz-korszak ürességével, mint teszik azt a teljesítménykényszertől menekülő pénztőke-kritikák. Akkor azonban, amikor a világon végigsöprő gazdasági válság egyik fő okaként egyértelműen a pénzügyi absztrakció elszabadulását azonosítják az elemzők, óhatatlanul megnő az anyagban testet öltő innovatív erő és a termelés becsületének erősödése.

Hogyan jelentkezik mindez a reáltudás felsőoktatási vonzerejének csökkenésében, melyek a lehetséges szakmapolitikai megoldások, milyen személyi és kiválasztási háttere látszik a felsőoktatás menedzselésének – erről szólnak lapszámunk tematikus írásai.

